

REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY OF ENVIRONMENT
AND URBANISATION

On behalf of:

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation
and Nuclear Safety

Implemented by

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

of the Federal Republic of Germany

MRV KAPASİTE GELİŞTİRME PROJESİ – TÜRKİYE

Bu proje Uluslararası İklim Girişimi'nin (İKİ) bir parçasıdır; Alman Federal Çevre, Doğa Koruma ve Nükleer Güvenlik Bakanlığı (BMU), Alman Federal Meclisi tarafından kabul edilen bir karara dayanarak bu girişimi desteklemektedir.

**HAVACILIK EMİSYONLARI İZLEME,
RAPORLAMA, DOĞRULAMA (İRD)
SÖZLÜĞÜ**

MRV - KAPASİTE GELİŞTİRME PROJESİ - TÜRKİYE

Eser Sahibi:

GİZ – Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu
Aziziye Mah. Pak Sokak No: 1/103, 06690 Ankara, Turkey
T +90 312 466 70 80
E giz-tuerkei@giz.de
I www.giz.de

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü
Mustafa Kemal Mahallesi Eskişehir Devlet Yolu (Dumlupınar Bulvarı)
9. km. No: 278 Çankaya / Ankara
T +90 312 410 10 00
E cygm@csb.gov.tr

Tarih:

Temmuz 2021

"Türkiye’de Sera Gazı Emisyonlarının İzlenmesi, Raporlanması ve Doğrulanması (MRV) Konusunda Kapasite Geliştirme Projesi ", sera gazı (GHG) emisyonları için izleme, raporlama ve doğrulama sisteminin, kurumsal, teknik ve mevzuata ilişkin altyapısını oluşturmayı amaçlamaktadır.

Projenin hedeflerinden biri de, havacılık sektörünü MRV sistemine entegre etmek, mevcut sistemin veri ve süreç kalitesini iyileştirmek ve potansiyel ETS sektörleri için kıyaslama önerileri geliştirmek olarak tanımlanmıştır.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'na bağlı Türkiye Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü (SHGM), 3 Eylül 2016 tarihli Bratislava Deklarasyonu'nda yer alan CORSIA hükümlerine katılma ve uygulama niyetini beyan etmiştir. Havacılık bileşeni altında, merkezinde Veri Yönetim Sistemi (DMS) olan, hem iç hat uçuşlarından, hem de uluslararası uçuşlardan kaynaklanan emisyonları kapsayan bir izleme, raporlama, doğrulama (MRV) sistemi kurulması amaçlanmaktadır. Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü ve Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü işbirliği ile havacılık faaliyetleri için MRV sistemi kurulması için dört aşamalı bir yaklaşım izlenmiştir. İlk olarak, DMS için gerekli teknik altyapı çalışması yapılmıştır. Kombine izleme planı, emisyon raporu, doğrulama raporu, denkleştirme hesaplamaları, emisyon birimi iptal raporları gibi gerekli şablonlar, DMS'nin ayrıntılı bir akış şeması ile birlikte DMS'ye entegre edilecek şekilde geliştirilmiştir. İkinci adım olarak, DMS'nin yazılımı tasarlanmıştır. Üçüncü olarak, uç gönüllü havayolu operatörü ve doğrulayıcı kuruluşlarının katılımıyla bir pilot havacılık MRV çalışması yapılmıştır. Bu çalışma ile DMS gerçek emisyon verileri ile test edilmiş ve çalışma sonunda havayolu operatörleri ve doğrulayıcı kuruluşlarının toplanan geri bildirimlerine göre revize edilmiştir. Bileşenin dördüncü ve son adımı ise, sektördeki paydaşların kapasitelerinin geliştirilmesidir.

Aşağıdaki tabloda, projenin havacılık bileşeni altında hazırlanan sözlüğü bulabilirsiniz.

ENGLISH	TÜRKÇE
Actual Fuel Density	Gerçek Yakıt yoğunluğu
Administrative Authority	Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü
Aerodrome	Havaalanı
Aerodrome pair	Havaalanı çifti
Aeroplane	Uçak
Aeroplane fleet	Uçak filosu
Aeroplane operator	Uçak İşleticisi
Aeroplane owner	Uçak Maliki
Aggregated State Pair Emission Data	Birleştirilmiş Devlet çifti emisyon verisi
Aircraft Communications Addressing and Reporting System (ACARS)	Uçak İletişim Yönelme ve Raporlama Sistemi
Air Operator Certificate (AOC)	Hava Taşıma İşletme Ruhsatı
Air Traffic Management	Hava Trafik Yönetimi
Arrival Aerodrome	Variş havaalanı
Arrival Member State	Variş Akit Devleti

ENGLISH	TÜRKÇE
Aviation Gasoline (AvGas)	Uçak Benzini
Block on / Block off Method	Takoz çekme/ Takoz atma zamanı yöntemi
Block Time input method	Blok süre/uçuş süresi veri girişi yöntemi
Carbon dioxide equivalent (CO ₂ e)	Karbondioksit eşdeğeri
Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation (CORSIA)	Uluslararası Havacılığa yönelik Karbon Denkleştirme ve Azaltma Şeması
CO ₂ Estimation and Reporting Tool (CERT)	CO ₂ Tahmin ve Raporlama Aracı (CERT)
Combined Emissions Monitoring Plan Module	Birleşik Emisyon İzleme Planı Modülü
Committee on Aviation Environmental Protection (CAEP)	Havacılık ve Çevre Koruma Komitesi
Compliance Module	Uyum Modülü
Compliance Period	Uyum Dönemi
Compliance Requirement	Uyum mesuliyeti
Conversion process	Dönüşüm süreci
CORSIA Aeroplane Operator to State Attributions	CORSIA Uçak İşleticilerinin Devletlere Atfedilmesi
CORSIA Approved Sustainability Certification Schemes	CORSIA Onaylı Sürdürülebilirlik Sertifikasyon Planı
CORSIA Central Registry (CCR)	CORSIA Merkezi Sicil Sistemi
CORSIA eligible fuel	CORSIA'ya uygun yakıt
CORSIA Eligibility Framework and Requirements for Sustainability Certification Schemes	CORSIA Sürdürülebilirlik Sertifikasyon Planlarına Yönelik Uygunluk Çerçevesi ve Gereklilikleri
CORSIA low carbon aviation fuel	CORSIA düşük karbonlu havacılık yakıtı
CORSIA Requirements	CORSIA yükümlülükleri
CORSIA sustainable aviation fuel	CORSIA sürdürülebilir havacılık yakıtı
CORSIA Sustainability Criteria	CORSIA Sürdürülebilirlik Kriterleri
Data Gap	Veri Boşluğu
Data Management System (DMS)	Veri Yönetim Sistemi (VYS)
Default Fuel Density	Standart Yakıt Yoğunluğu
Departure Aerodrome	Çıkış havaalanı
Departure Member State	Kalkış Akit Devleti
Domestic Flight	İç Hat Uçuşu
Emissions Monitoring Plan	Emisyon İzleme Planı
Emissions Monitoring Plan Template	Emisyon İzleme Planı Şablonu
Emissions Reduction	Emisyon Azaltımı
Emissions Reduction Factor (ER _{ff})	Emisyon Azaltım Faktörü

ENGLISH	TÜRKÇE
Emissions Report	Emisyon Raporu
Emissions Report Template	Emisyon Raporu Şablonu
Emissions Unit Cancellation	Emisyon Birim İptali
Emissions Unit Cancellation Module	Emisyon Birim İptal Modülü
Emissions Unit Cancellation Report	Emisyon Birimi İptal Raporu
Environmental Technical Manual (Doc 9501)	Çevresel Teknik El Kitabı
Exemption Threshold	Muafiyet Eşik Değeri
Feedstock	Ham madde
Flight plan	Uçuş planı
Fossil fuel based aviation fuel	Fosil-Bazlı Havacılık Yakıtı
Fuel Allocation with Block Hour	Blok süre/uçuş süresi ile Yakıt Tahsisi Yöntemi
Fuel Conversion Factor	Yakıt Dönüşüm Faktörü
Fuel Delivery Note	Yakıt irsaliyesi
Fuel uplift	Yakıt ikmali
Fuel Uplift Method	Yakıt İkmali Yöntemi
Fuel Use Monitoring Method	Yakıt Kullanımı İzleme Yöntemi
Greenhouse Gases (GHG)	Sera gazları
Great Circle Distance	Büyük Daire Mesafesi
Great Circle Distance input method	Büyük Daire Mesafesi veri girişi yöntemi
ICAO Designator	ICAO Tanımlayıcısı
ICAO Location Indicators Manual (Doc 7910)	ICAO Lokasyon Göstergeleri El Kitabı
International Accreditation Forum (IAF)	Uluslararası Akreditasyon Forumu
International Aviation	Uluslararası Havacılık
International Civil Aviation Organization (ICAO)	Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü
International Electrotechnical Commission (IEC)	Uluslararası Elektroteknik Komisyonu
International Flight	Dış Hat Uçuşu
International Organization for Standardization (ISO)	Uluslararası Standartlar Teşkilatı
Jet Gasoline	Jet Gazolin
Jet Kerosene	Jet Kerosen
Landlocked Developing Countries (LLDC)	Gelişmekte Olan Denize Kıyısı Olmayan Ülkeler
Least Developed Countries (LDC)	En Az Gelişmiş Ülkeler
Level Of Assurance	Güven seviyesi
Life Cycle Emissions Values (LSf)	Yaşam Döngüsü Emisyon Değeri

ENGLISH	TÜRKÇE
Materiality Threshold	Maddesellik eşik değeri
Member State	Üye Devlet
Method A	A Yöntemi
Method B	B Yöntemi
Maximum Take-Off Mass	Azami Kalkış Ağırlığı
Monitoring, Reporting, Verification (MRV)	İzleme, Raporlama ve Doğrulama (İRD)
National accreditation body	Ulusal akreditasyon kuruluşu
New entrant	Pazara yeni giren uçak işleticisi
Notifying State	Bildirimde Bulunan Devlet
Offsetting	Denkleştirme
Offsetting Requirement	Denkleştirme gerekliliği
Operator's Growth Factor	Uçak işleticisinin Büyüme Faktörü
Place of juridical registration	Yasal tescil yeri
Process Flow Chart	Süreç Akış Şeması
Registration Mark	Tescil işareti
Registration Module	Kayıt Modülü
Reporting period	Raporlama dönemi
Revenue tonne kilometres (RTK)	Ücretli Ton Kilometre
Sampling Plan	Numune alma planı
Sectorial Growth Factor	Sektörel Büyüme Faktörü
Small Island Developing States (SIDS)	Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletleri
State pair	Devlet çifti
Template of CORSIA eligible fuels supplementary information	CORSIA'ya Uygun Yakıt Kullanımına İlişkin Ek Bilgiler Şablonu
United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC)	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
Verification body	Doğrulayıcı kuruluş
Verification Module	Doğrulama Modülü
Verification report	Doğrulama raporu
Verification team	Doğrulama ekibi